

PATVIRTINTA

Lietuvos Respublikos apskaitos instituto
standartų tarybos 2003 m. gruodžio 18 d.
nutarimu Nr. 1

19-ASIS VERSLO APSKAITOS STANDARTAS „ATIDĖJIMAI, NEAPIBRĖŽTIEJI ĮSIPAREIGOJIMAI IR TURTAI BEI POBALANSINIAI ĮVYKIAI“

(Žin., 2004, Nr. 20-616)

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Šio standarto tikslas – nustatyti atidėjimų, neapibrėžtųjų įsipareigojimų, neapibrėžtojo turto ir pobalansinių įvykių įvertinimo, apskaitos ir pateikimo finansinėje atskaitomybėje tvarką.

2. Standartas taikomas:

2.1. visiems atidėjimams, neapibrėžtiesiems įsipareigojimams, neapibrėžtajam turtui, išskyrus atsirandančius:

2.1.1. iš finansinių priemonių, apskaitomų tikrąja verte;

2.1.2. iš tebevykdomų nenuostolingų sutarčių;

2.1.3. draudimo įmonėse dėl draudimo sutarčių su klientais;

2.1.4. iš kituose verslo apskaitos standartuose atskirai nagrinėjamų atvejų.

2.2. pobalansiniams įvykiams.

II. PAGRINDINĖS SĄVOKOS

Atidėjimas – įsipareigojimas, kurio galutinės padengimo sumos arba įvykdymo laiko negalima tiksliai nustatyti, tačiau galima patikimai įvertinti.

Balanso data – atskaitinių finansinių metų pabaigos data.

Įsipareigojimas – prievolė, atsirandanti dėl atliktų ūkinių operacijų ir ūkinių įvykių, kuri turės būti įvykdyta ir kurios dydį galima objektyviai nustatyti.

Finansinis įsipareigojimas – kiekvienas sutartinis įsipareigojimas sumokėti pinigus arba perduoti kitokią finansinę priemonę kitai šaliai, arba pasikeisti finansinėmis priemonėmis su kita šalimi potencialiai nepalankiomis sąlygomis.

Neapibrėžtasis įsipareigojimas – įsipareigojimas, galintis atsirasti dėl praeities įvykių, kurio buvimą ar nebuvimą patvirtins nevisiškai įmonės kontroliuojami neapibrėžti būsimieji įvykiai; arba įsipareigojimas, atsirandantis iš praeities įvykių, bet nepripažįstamas, kadangi nėra tikėtina, kad jį reikės padengti turtu, arba jo sumos negalima patikimai nustatyti.

Neapibrėžtasis turtas – turtas, galintis atsirasti dėl praeities įvykių, kurio buvimą ar nebuvimą patvirtins nevisiškai įmonės kontroliuojami neapibrėžti būsimieji įvykiai.

Patikimas įvertinimas – įvertinimas, pagrįstas išsamia ir teisinga informacija.

Pobalansiniai įvykiai – ūkiniai įvykiai, kurie įvyksta per laikotarpį nuo balanso datos iki finansinės atskaitomybės sudarymo.

Restruktūrizavimas – įmonės vadovybės suplanuota ir kontroliuojama ūkinės veiklos rūšies pakeitimo, gamybos modernizavimo, darbo organizavimo tobulinimo, įmonės turto ar jo dalies pardavimo, kitų jungiamų ar skaidomų įmonių turto priėmimo veikla, vykdoma pagal programą (planą) taikant technines, ekonomines ar organizacines priemones.

III. ATIDĖJIMAI

3. Atidėjimai finansinėje atskaitomybėje pateikiami atskirai nuo kitų įsipareigojimų.

4. Atidėjimai negali būti naudojami turto straipsnių vertei koreguoti.

5. Atsižvelgiant į numatomą įsipareigojimų įvykdymo terminą, atidėjimai skirstomi į trumpalaikius ir ilgalaikius. Jei atidėjimai skiriami vienerių finansinių metų įsipareigojimams įvykdyti, jie rodomi balanso dalyje „Per vienerius metus mokėtinos sumos ir trumpalaikiai įsipareigojimai“. Jei atidėjimai skiriami daugiau kaip vienerių metų įsipareigojimams įvykdyti jie rodomi balanso dalyje „Po vienerių metų mokėtinos sumos ir ilgalaikiai įsipareigojimai“.

6. Atidėjimai pripažįstami, jeigu jie atitinka visus tris bendruosius pripažinimo kriterijus:

6.1. įmonė turi teisinį įpareigojimą arba neatšaukiamą pasižadėjimą, kurį lėmė praeities veiksmai;

6.2. tikėtina, kad teisiniam įpareigojimui ar neatšaukiamam pasižadėjimui įvykdyti reikės naudoti turimą turtą;

6.3. įsipareigojimų suma gali būti patikimai įvertinta.

7. Atidėjimai pripažįstami, jei juos lėmė praeities įvykiai ir balanso datą jie egzistuoja (6 punkto 1 dalis). Praeities įvykiai, patvirtinantys teisinį įpareigojimą, gali būti sudarytos sutartys, priimti teismo sprendimai, išleisti įstatymai. Neatšaukiamą pasižadėjimą patvirtinantys praeities įvykiai, gali būti ankstesnės įmonės veiklos pavyzdžiai, parodantys, kad ji vykdo duotus pažadus, arba viešai paskelbti įmonės įsipareigojimai, kuriais kiti rinkos dalyviai pasitiki. Atidėjimais pripažįstami įsipareigojimai gali būti mokėtinos baudos arba padarytos žalos aplinkai kompensavimo išlaidos, kurios bus patirtos nepaisant būsimų įmonės veiksmų (pavyzdžiui, įmonė pripažįsta atidėjimo sumą naftos gavybos įmonės arba atominės jėgainės uždarymo išlaidoms). Kad galėtų sėkmingai veikti ateityje, įmonė gali sudaryti atidėjimus būsimoms išlaidoms, kurias gali tekti patirti dėl teisinių reikalavimų. Kai įmonė gali išvengti būsimųjų išlaidų savo veiksmais ateityje, pavyzdžiui, pakeisdama veiklos metodus, ji neturi įsipareigojimo dėl būsimųjų išlaidų ir joks atidėjimas nepripažįstamas. Sprendimai pirkti turtą ar daryti kitokias išlaidas ateityje yra įvykiai, susiję su būsimaisiais įsipareigojimais, todėl jie atidėjimais nepripažįstami. Įsipareigojimai pripažįstami atidėjimais tik tada, kai būsimosios išlaidos yra neišvengiamos, nepriklausomai nuo įmonės veiklos ateityje.

8. Pagal atidėjimų pripažinimo kriterijų, nurodytą 6 punkto 2 dalyje, turi būti tikėtina, kad teisinį įpareigojimą ar neatšaukiamą pasižadėjimą reikės padengti turtu. Jei mažai tikėtina, kad turtą reikės naudoti šiam tikslui, pripažįstami ne atidėjimai, o neapibrėžtieji įsipareigojimai, kurie balanse nerodomi, o informacija apie juos atskleidžiama aiškinamajame rašte.

9. Pagal atidėjimų pripažinimo kriterijų, nurodytą 6 punkto 3 dalyje įmonė turi turėti pakankamai įrodymų, kad atidėjimų sumą būtų galima patikimai įvertinti. Jei atidėjimų sumos patikimai įvertinti negalima, atidėjimai nepripažįstami. Tokie įsipareigojimai laikomi neapibrėžtais ir balanse nerodomi, o informacija apie juos atskleidžiama aiškinamajame rašte.

10. Atidėjimų suma turi parodyti, kokio dydžio balanso datą patikimai įvertintos išlaidos turėtų padengti teisinį įpareigojimą ar neatšaukiamą pasižadėjimą. Atidėjimų sumos dydis nustatomas remiantis panašios veiklos patirtimi, ekspertų išvadomis, pobalansiniais įvykiais ir pan. Atsižvelgdama į surinktą informaciją, įmonės vadovybė turi įvertinti, kiek kainuotų padengti esamus atidėjimų įsipareigojimus balanso datą, ir nustatyti tikėtiną dabartinę jų vertę. Vertinant atidėjimų sumos dydį, būtina vadovautis atsargumo principu ir atsižvelgti į rizikos veiksnius bei netikrumus. Atidėjimai negali būti sudaryti didesni negu būtina.

11. Jei atidėjimų sumos dydžiui reikšmingą įtaką turi pinigų vertės pokyčiai, atidėjimai turi būti diskontuojami iki dabartinės jų vertės. Diskonto norma turėtų parodyti pinigų laiko vertės ir įsipareigojimui būdingos rizikos dabartinį rinkos įvertinimą.

12. Nustatant atidėjimų sumos dydį, būtina atsižvelgti ir į galimus įvykius po balanso datos, jei įmonės vadovybė turi objektyvių įrodymų, kad tokių įvykių gali būti (pavyzdžiui, galima tikėtis, kad būsimosios išlaidos gali sumažėti arba padidėti dėl taikomų naujų technologijų ar išleidžiamų naujų teisės aktų).

13. Kiekvieną balanso datą atidėjimai turi būti peržiūrimi ir koreguojama jų vertė, atsižvelgiant į naujus įvykius ir aplinkybes. Jei paaiškėja, kad išipareigojimų turtu dengti nereikės, atidėjimai turi būti panaikinami mažinant balanso straipsnį „Atidėjimai“ ir atidėjimų sąnaudas pelno (nuostolių) ataskaitoje.

14. Kiekvienas atidėjimas turi būti naudojamas tik tiems tikslams, kuriems jis buvo sudarytas.

15. Atidėjimais gali būti pripažįstami išipareigojimai, jei jie atitinka bendruosius atidėjimų pripažinimo kriterijus, pavyzdžiui:

15.1. sumokėti tikėtinas baudas;

15.2. vykdyti garantinius išipareigojimus;

15.3. kompensuoti žalą gamtai;

15.4. sutvarkyti aplinką, nutraukus gamybą;

15.5. kompensuoti išlaidas dėl galiojančių nuostolingų sutarčių vykdymo;

15.6. restruktūrizuoti veiklą, jei yra pakankamai įrodymų, kad tai bus vykdoma.

16. Atidėjimai restruktūrizavimui gali būti sudaromi, jei jie atitinka tokius bendruosius atidėjimų kriterijus detalizuojančius pripažinimo kriterijus:

16.1. sudarytas įgalioto įmonės valdymo organo patvirtintas detalus restruktūrizavimo planas, kuriame nurodyta restruktūrizuojama veikla arba jos dalis, veiklos išdėstymo vietos ir funkcijos, apytikslis išeitines pašalpas gausiančių darbuotojų skaičius, numatomos patirti išlaidos ir plano įvykdymo data;

16.2. suinteresuotos šalys įtikinamos, kad restruktūrizavimo planas bus vykdomas (pavyzdžiui, restruktūrizavimo planas pradėtas įgyvendinti, viešai paskelbtas detalus restruktūrizavimo planas ir išipareigojimas jį vykdyti, sudarytos sutartys dėl veiklos perdavimo ar restruktūrizavimo plano vykdymo);

16.3. suinteresuotoms šalims pranešta, kad įmonė išipareigoja restruktūrizavimo planą pradėti vykdyti kuo greičiau ir baigti laiku. Jei restruktūrizavimo trukmė numatyta labai ilga, išipareigojimas jį vykdyti neturėtų būti pripažįstamas esamu ir atidėjimai neturėtų būti sudaromi;

16.4. atidėjimus restruktūrizavimui sudaro tik tiesioginės išlaidos, patiriamos atliekant restruktūrizavimą ir nesusijusios su tebevykdoma įmonės veikla. Restruktūrizavimui skirtam atidėjimui nepriskiriamos nuolatinio personalo perkvalifikavimo arba perskirstymo, rinkodaros bei investicijų į naujas sistemas ir paskirstymo tinklus išlaidos.

17. Jei įmonė būsimaisiais veiksmais gali išvengti išlaidų galimiems išipareigojimams padengti, tokie išipareigojimai atidėjimais nepripažįstami.

18. Atidėjimai būsimiesiems turto vertės sumažėjimams nepripažįstami, kadangi jie neatitinka išipareigojimo apibrėžimo ir bendrųjų atidėjimų pripažinimo kriterijų.

IV. NEAPIBRĖŽTIEJI ĮSIPAREIGOJIMAI

19. Išipareigojimai, kurie neatitinka išipareigojimų ir atidėjimų pripažinimo kriterijų, vadinami neapibrėžtaisiais. Tai būsimieji išipareigojimai, kurie gali atsirasti iš praeities įvykių ir kuriuos gali patvirtinti arba paneigti nevisiškai įmonės kontroliuojami neapibrėžti būsimieji įvykiai arba iš praeities įvykių atsiradę esami išipareigojimai. Balanse jie nepripažįstami,

kadangi tokių įsipareigojimų suma negali būti patikimai nustatyta arba nėra tikėtina, kad juos reikės vykdyti.

20. Neapibrėžtieji įsipareigojimai nei pelno (nuostolių) ataskaitoje, nei balanse nerodomi, o informacija apie juos turi būti pateikiama aiškinamajame rašte.

21. Jei sudaromuose sandoriuose numatyta, kad už dalį įsipareigojimų bus atsakingos kitos įmonės, tą įsipareigojimų dalį, už kurią prisiima atsakomybę pati įmonė, ji pripažįsta atidėjimais, o kitą dalį, už kurią, tikimasi, bus atsakingos kitos įmonės, ji turi atskleisti kaip neapibrėžtuosius įsipareigojimus.

22. Neapibrėžtieji įsipareigojimai turi būti nuolat peržiūrimi. Jei tikimybė, kad neapibrėžtasis įsipareigojimas turės būti padengtas turtu, tampa didesnė už tikimybę, kad šito pavyks išvengti, ir atsiskaitymo sumą galima patikimai įvertinti, įsipareigojimas turi būti parodomas balanse.

V. NEAPIBRĖŽTASIS TURTAS

23. Neapibrėžtasis turtas paprastai yra toks turtas, kuris dėl įmonės nekontroliuojamų įvykių gali priklausyti įmonei ir teikti jai ekonominės naudos (pavyzdžiui, vyksta teismo procesas dėl turto, kuris gali atitekti įmonei).

24. Neapibrėžtasis turtas finansinėje atskaitomybėje nerodomas, kol neaišku, ar jis duos įmonei ekonominės naudos. Jei ekonominė nauda tikėtina, informacija apie neapibrėžtąjį turtą pateikiama aiškinamajame rašte.

25. Kai įsitikinama, kad neapibrėžtasis turtas tikrai duos ekonominės naudos, šis turtas ir su juo susijusios pajamos bei sąnaudos turi būti parodomos to laikotarpio balanse ir pelno (nuostolių) ataskaitoje.

VI. POBALANSINIAI ĮVYKIAI

26. Atsižvelgiant į pobalansinių įvykių svarbą, finansinė atskaitomybė turi būti koreguojama arba ne.

27. Finansinė atskaitomybė turi būti koreguojama, jei pobalansiniai įvykiai turi tiesioginę įtaką dar nepatvirtintos finansinės atskaitomybės duomenims.

28. Pobalansinių įvykių, dėl kurių turėtų būti koreguojama finansinė atskaitomybė, pavyzdžiai:

28.1. teismo sprendimas rodo, kad balanse neparodytą įsipareigojimą iki balanso datos įmonė turės padengti;

28.2. gauta papildoma informacija rodo, kad balanse parodyta turto vertė balanso datą turėjo būti įvertinta kitaip;

28.3. po balanso datos nustatyta, kad sudarant finansinę atskaitomybę buvo padaryta klaidų;

28.4. numatoma arba paaiškėja, kad po balanso datos įmonė negalės taikyti veiklos tęstinumo principo.

29. Kai kurie pobalansiniai įvykiai neturi įtakos įmonės finansinei būklei ar veiklos rezultatams balanso datą, todėl finansinė atskaitomybė nekoreguojama. Tokių įvykių pavyzdys – balanse parodytų investicijų, kurios pastoviai apskaitomos rinkos verte, rinkos vertės pasikeitimai po balanso datos. Jei pobalansinių įvykių neatskleidimas gali turėti įtakos tam, kad finansinės atskaitomybės vartotojai priims neteisingus sprendimus, informacija apie juos turi būti pateikiama aiškinamajame rašte. Tokių įvykių pavyzdžiai:

- 29.1. pagrindinio verslo sujungimas po balanso datos ar pagrindinės dukterinės įmonės perleidimas;
- 29.2. reikšmingi turto įsigijimai ir perleidimai;
- 29.3. reikšmingos gamybinės įrangos sunaikinimas per gaisrą, įvykusį po balanso datos;
- 29.4. restruktūrizavimo plano paskelbimas;
- 29.5. svarbūs finansavimo sandoriai, pavyzdžiui, paskolos gavimas ar gražinimas;
- 29.6. neįprastai dideli turto vertės ir užsienio valiutos kursų pasikeitimai po balanso datos;
- 29.7. mokesčių tarifų ar mokesčių įstatymų, priimtų ir paskelbtų po balanso datos, pasikeitimai kurie turėjo reikšmingą įtaką trumpalaikių ir atidėtųjų mokesčių turtui ir išsipareigojimams;
- 29.8. svarbių išsipareigojimų ar neapibrėžtųjų išsipareigojimų prisiėmimas (pavyzdžiui, suteikiant rimtas garantijas);
- 29.9. svarbios bylos dėl įvykių, kurie išaiškėja po balanso datos.

VII. INFORMACIJOS ATSKLEIDIMAS FINANSINĖJE ATSKAITOMYBĖJE

30. Finansinės atskaitomybės aiškinamajame rašte turi būti atskleista ši informacija:
 - 30.1. kiekvieno atidėjimo:
 - 30.1.1. balansinė vertė finansinių metų pradžioje, per metus sudarytų atidėjimų ir kitokio padidėjimo sumos, per metus panaudotos ar kitaip nurašytos sumos;
 - 30.1.2. trumpas apibūdinimas, numatomi padengimo laikotarpiai.
 - 30.2. trumpas kiekvieno neapibrėžtojo išsipareigojimo apibūdinimas bei galimas poveikis įmonės finansinei būklei;
 - 30.3. trumpas kiekvieno neapibrėžtojo turto apibūdinimas bei galimas poveikis įmonės finansinei būklei;
 - 30.4. trumpas apibūdinimas reikšmingų pobalansinių įvykių, kurių neatskleidimas gali turėti reikšmingą įtaką įmonės finansinės atskaitomybės vartotojų galimybei priimti sprendimus.

VIII. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

31. Jei pirmą kartą taikant šį standartą ankstesnių finansinių metų lyginamosios informacijos nėra arba ją parengti per daug sudėtinga (nors tai rekomenduojama), tokios informacijos pateikti nebūtina. Standarto taikymo poveikis ankstesnių laikotarpių finansinei atskaitomybei parodomas koreguojant praėjusių finansinių metų pradžios nepaskirstytojo pelno (nuostolių) likutį, kartu pateikiant reikiamus paaiškinimus finansinės atskaitomybės aiškinamajame rašte.
32. Šis standartas turi būti taikomas sudarant 2004 m. sausio 1 d. ir vėliau prasidedančių ataskaitinių laikotarpių finansinę atskaitomybę.